

وقتی جای کتاب در مبلمان خانه خالی است

وضعیت دردناک کتابخوانی در کشور ما به دکوراسیون خانه ها هم رسیده و کتاب و کتابخانه داری در مبلمان منازل امروزی خالی است.

وضعیت دردناک کتابخوانی در کشور ما به دکوراسیون خانه ها هم رسیده و کتاب و کتابخانه داری در مبلمان منازل امروزی خالی است.

خبرگزاری مهر، گروه استان ها - بیت اله احمدی؛ «مطالعه» در فرهنگ لغت عمید به «اطلاع یافتن از چیزی با ادامه نظر در آن» معنا شده که جزو نیازهای روحی و معنوی انسان است و عادت به مطالعه در بین افراد یکی از معیارهای توسعه فرهنگی آن جامعه به شمار می رود.

یکی از ملاک های اثرگذار بر عادت به مطالعه و حوزه فرهنگ کتابخوانی، امکانات و فرصت هایی است که در این راستا در یک جامعه ایجاد می شود؛ نهادینه نشدن فرهنگ کتابخوانی، تبلیغات کم و نادرست، مشکلات اقتصادی و گرانی کتاب، ظهور سرگرمی های دیگر، فرهنگ خانوادگی و در بعضی موارد تحصیلات پایین والدین، از موانع توسعه فرهنگ مطالعه به ویژه در نسل جوان به شمار می رود.

آمار سرانه مطالعه ایرانی ها در بین مردم کشورهای جهان در پایین ترین سطح خود قرار دارد، ساده ترین تعریف از «سرانه مطالعه» میانگین مدت زمان مطالعه یک نفر در یک شبانه روز است، اما همیشه این تعریف صادق نیست و می توان به جای مدت زمان از تعداد کتاب های خوانده شده یا تعداد صفحات خوانده شده در طول روز نیز برای تعریف سرانه مطالعه در یک جامعه بهره برد.

در ساده ترین حالت می توان میزان مطالعه همه افراد یک جامعه را با هم جمع و بر تعداد افراد آن جامعه و تعداد روزهای در نظر گرفته شده تقسیم کرد. برای اندازه گیری، متوسط مطالعه در یک جامعه آماری را محاسبه کرده و به تمام جامعه تعمیم می دهند، البته عوامل دیگری نیز همچون تیراژ کتاب ها در اندازه گیری سرانه مطالعه اثر دارد.

غبارروبی کتابخانه های عمومی در آستانه نوروز

خانه تکانی یکی از رسم های ما ایرانی ها است که در آخرین روزهای فصل زمستان، با غبارروبی از منازل خود به استقبال بهار می رویم، اما در این بین، یک نکته ظریف از چشم بسیاری از ما مغفول مانده است و آن، جای خالی کتاب خانه و کتاب در مقوله خانه تکانی است؛ در قدیم کتاب خانه و قفسه کتاب جزئی از دکوراسیون خانه بود اما این روزها حتی دکور منازل را هم نگاه کنید، فرهنگ کتابخوانی و مطالعه و کتاب خانه داری جایی در دکوراسیون و مبلمان ما ندارد، برخلاف گذشته که مهم ترین و زیباترین فضای یک منزل، به کتاب خانه و نگهداری کتاب اختصاص داده می شد.

کاش به جایی برسیم که مراسم غبارروبی مساجد که در آستانه ماه مبارک رمضان در تمامی شهرها برپا می شود، غبارروبی کتاب خانه های عمومی نیز با حضور اقشار مختلف مردم، در شهرها و روستاهای مختلف این دیار، برگزار شود.

جای بسی تأسف است ما علیرغم ادعا و پز فرهنگی بودن، اما به جایی رسیده ایم که نه تنها میزان سرانه مطالعه به رقم خجالت آوری رسیده بلکه کتاب خانه و قفسه کتاب و کتابداری هم از مبلمان منازل ما حذف شده است، در بسیاری از خانه ها حتی اثر فیزیکی هم از کتاب به چشم نمی خورد.

برپایی نمایشگاه کتاب در کنار جشنواره های نوروزی

یکی از مهم ترین رویدادهای فرهنگی کشورها که تأثیر بسزایی در فرهنگ کتابخوانی و مطالعه کتاب دارد، برپایی نمایشگاه های بین المللی کتاب و در نظر گرفتن تسهیلات برای خرید کتاب است.

در کشور ما حدود ربع قرن است نمایشگاه بین المللی کتاب تهران با رویکردهای مختلف که اغلب مرتبط با حوزه های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی و حتی سیاسی بوده است، با حضور ناشران داخلی و خارجی و میلیون ها بازدیدکننده

برپا شده است.

در کنار نمایشگاه تهران، نمایشگاه بین‌المللی کتاب تبریز، بزرگ‌ترین نمایشگاه استانی در کشور است که هر ساله در ماه مهر در کلانشهر تبریز برگزار می‌شود که حداقل یک میلیون نفر از آن بازدید می‌کنند و بزرگ‌ترین اتفاق فرهنگی شمال غرب کشور محسوب می‌شود. برپایی این نمایشگاه فرصت مغتنمی است تا کمی به سمت مطالعه و آشنی با یار مهربان، کتاب نزدیک تر شویم.

یکی از دوستان، دست به کار جالبی زده بود، او در ایام نوروز، در کنار کتابخانه شخصی اش، سفره «هفت سین کتاب» را راه اندازی و تزئین کرده بود

اما فارغ از این فرصت‌ها، به جاست در روزهای پایانی سال که جشنواره‌ها و نمایشگاه‌های متعدد نوروزی در جای جای این کشور برپا می‌شود، نمایشگاه‌های کوچک کتاب نیز برپا شود تا شاید کتاب، جایی در سید خرید خانوارها برای خود دست و پا کند.

چه می‌شود مگر به جای هدیه و عیدی دادن به کودکان و حتی بزرگترها، کتابی متناسب با سن و سال و شرایط فرد به او هدیه دهیم، تا هم در افزایش سطح آگاهی او شریک شویم هم کتاب را به جایگاه واقعی خود برگردانیم.

یکی از دوستان، دست به کار جالبی زده بود، او در ایام نوروز، در کنار کتابخانه شخصی اش، سفره «هفت سین کتاب» را راه اندازی و تزئین کرده بود، این اقدام او بسیاری از مهمانانش را شگفت زده کرده بود و شاید برخی از آنها را هم به مطالعه تشویق کرده باشد.

تأثیر فرهنگ شهرنشینی در میزان مطالعه

مدیرکل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان آذربایجان شرقی، در گفتگو با خبرنگار مهر، می‌گوید: «عوامل زیادی در افزایش یا کاهش میزان مطالعه در جامعه تأثیرگذار است، حتی تغییر دکوراسیون منازل بر این مساله اثر گذاشته است.»

محمد محمدپور با اشاره به تأثیر منفی فرهنگ آپارتمان‌نشینی در سرانه کتابخوانی می‌افزاید: «در گذشته نه‌چندان دور، کتابخانه و نگهداری کتاب یک فن و هنر بود و بخش مهمی از دکوراسیون منزل به این مساله اختصاص پیدا می‌کرد، اما با تغییر فرهنگ شهرنشینی و گسترش فرهنگ آپارتمان‌نشینی متأسفانه، این مساله در فراموش شدن فرهنگ کتابخانه داری در منازل تأثیر گذاشته است.»

وی همچنین با بیان ظهور رقبای جدید برای کتاب عنوان می‌کند: «امروزه رقیب زیادی برای کتاب پیدا شده از جمله فضای مجازی، رادیو و تلویزیون که خود دلیلی بر کاهش میزان مطالعه می‌تواند باشد.»

کلاه خود را قاضی کنیم

کشورهای در حال توسعه با اینکه حدود ۸۰ درصد جمعیت جهان را تشکیل می‌دهند اما کمتر از ۳۰ درصد کتاب‌های تولید شده در جهان سهم آن‌هاست و کمتر از این مقدار نیز به کتابخوانی مشغولند؛ طبق آمار مطالعات و تحقیقات وزارت ورزش و جوانان، درباره کتابخوانی، ۷۶ درصد از جوانان روزانه کمتر از ۳۰ دقیقه مطالعه می‌کنند که از این میان، بیشتر از ۷۰ درصد مطالعه کتاب‌های روان‌شناسی و بازاری است.

بر اساس آمار سازمان اسناد ملی ایران، ژاپن در رده اول مطالعه جهان قرار دارد که میانگین مطالعه آن به طور متوسط ۹۰ دقیقه در روز است، بر اساس گزارش یونسکو، ژاپن از نظر عادت به کتابخوانی جایگاه اول را در جهان تسخیر کرده و ۹۱ درصد مردم این کشور کتاب، روزنامه و مجله می‌خوانند؛ یک ژاپنی در سال بین ۴۶ تا ۴۷ کتاب می‌خواند و ۶۵ درصد مردم کره جنوبی نیز عادت به مطالعه دارند.

مقایسه سرانه مطالعه ایران و کشورهای دیگر نشان می‌دهد مهم‌ترین دلیلی که ایرانی‌ها را از کتاب دور نگهداشته، بی‌نیازی از مطالعه و حس دانای کل بودن است؛ اگر کلاه خود را قاضی کنیم می‌بینیم که ما آدم‌های با اعتماد به نفسی هستیم و به دلیل حضور در شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی و مواجه شدن با اطلاعات حداقلی و پیامکی بیشتر از هر زمانی خودمان را بی‌نیاز از مطالعه می‌بینیم.

حالا هر قدر هم در آمارها خودمان را خوب جلوه دهیم و آمارهای خوب و پر و پیمانی را ارائه کنیم، صنعت نشر و تیراژ کتاب ها از سر درون خبر می دهد گویای احوال کتابخوانی ماست.

به نظر می رسد، فرهنگ کتابخوانی در استان ما به سرنوشت دریاچه ارومیه دچار شده و در حال خشک شدن بوده و بلکه هم خشکیده است؛ یادمان باشد، کتاب و کتابخوانی هم در دریای بی توجهی مردم و مسئولان در حال غرق شدن است، نگذاریم فرهنگ مان در دریای غفلت، زیر آب برود.